

وظایف منتظران در عصر غیبت

دین داری، انتظار

گروه کتاب نشر گلستان کوثر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وظایف منتظران

در عصر غیبت

دین‌داری، انتظار

گروه کتاب نشر گلستان کوثر

عنوان و پدیدآوران : وظایف منتظران در عصر غیبت : دین داری ، انتظار : مولف گروه
کتاب نشر گلستان کوثر

مشخصات نشر : تهران : گلستان کوثر ، ۱۳۸۵ / مشخصات ظاهری : ۸۰ ص
شماره استاندارد بین المللی ۱-۲۸-۶۸۶۰-۹۶۴-ISBN / شرایط تهیه و بها : ۴۰۰۰ ریال
یادداشت : فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
یادداشت : کتابنامه به صورت زیر نویس
موضوع : مهدویت - - انتظار

موضوع : م ح م د بن حسن (عج) ، امام دوازدهم ، ۲۵۵ق - - غیبت
شناسه افزوده : نشر گلستان کوثر

رده بندی کنگره : ۲۲۴/۴ BP نشانه اثر : ۶۳ / رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

نشر گلستان کوثر

..... وظایف منتظران در عصر غیبت

دین داری و انتظار

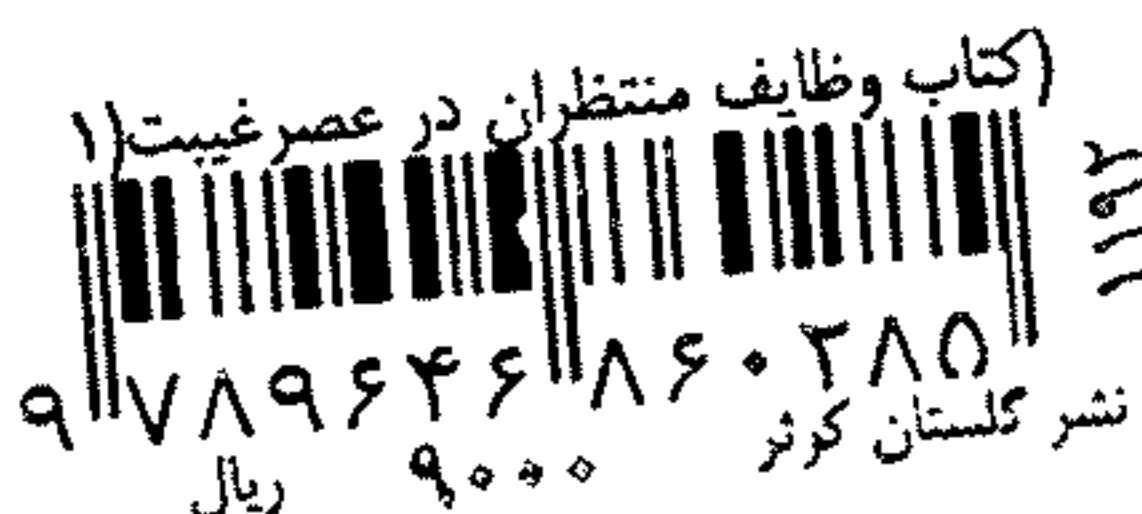
گروه کتاب نشر گلستان کوثر / چاپ نهم : ۱۴۰۱ / ۱۰۰۰۰ جلد شمارگان تا چاپ

هشتم : ۲۱۰۰۰۰ چاپ و صحافی : سپهر

کلیه حق

تهران ، دروازه شمیران ، خیابان

تلفن و نمابر : ۹۹

سایر مراکز پخش : تهران : انتشارات منیر ۷۷۵۲۱۸۳۶ (خط ۶) / انتشارات نیک معارف
۶۶۹۵۰۰۱۰ (خط ۴) / مشهد : کتاب فروشی طالبیان شریف ۲۲۵۷۲۵۷-۰۵۱۱ / اصفهان :
خدمات فرهنگی فدک ۲۲۰۵۴۸۵-۰۳۱۱ / تبریز : کتاب فروشی کوثر ۵۵۶۲۱۷۲-۰۴۱۱

Website: www.GolestanKowsar.com E-mail: info@GolestanKowsar.com

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على خير
خلقه محمد و آله الطيبين الطاهرين

آغاز سخن

زمانه غیبت است و هنگامه حیرت؛ منتظران
در فراق پیشوا و مقتدایشان سرشک غم بر
دیدگان جاری می سازند و در ندبه دلتنگی به
مولایشان عرضه می دارند: « مولای من! سخت

است که همه را می بینم، اما شما را نمی بینم و حتی
صدایی آرام و سخنی آهسته از شما نمی شنوم.
چه خوب بود اگر لیاقت دیدار شما را داشتم؛
می پرسیدم: مولای من! در حیرتم، در غیبت شما
چه کنم و چگونه باشم؟»

پاسخی نمی شنوند؛ ندایی از درون آنان را می خواند:
چون که گل رفت و گلستان شد خراب
بوی گل را از چه جوییم از گلاب
خود را تسلی می دهند؛ به سراغ کیلمات
نورانی اهل بیت علیهم السلام می روند و دل تشنه را با
آب حیات سیراب می سازند.

نحالیف زمان غیبت از دیرباز مورد توجه
مشتاقان ظهور بوده است. در این دفتر به

گزیده‌ای از تکالیف شیعیان - برگرفته از آیات
کریمه قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام - در مورد
دین‌داری و انتظار می‌پردازیم.

در تألیف این مجموعه از کتابهای گرانسنگ
مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم علیه‌السلام و
وظیفه الأنام فی زمن غیبة الإمام تألیف عالم
ربانی آیه الله حاج سید محمد تقی موسوی
اصفهانی رحمته‌الله و نیز کتاب ارزشمند تکالیف الأنام
فی غیبة الإمام تألیف عالم ارجمند مرحوم
صدر الإسلام همدانی - که با عنوان
پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی به چاپ
رسیده است - یاری جسته‌ایم.

نشر گلستان کوثر

اهمیت پایداری در دین

● عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ سَيِّدِهِ قَالَ: إِذَا فَقِدَ الْخَامِسُ مِنْ وَلَدِ السَّابِعِ مِنَ الْأَئِمَّةِ فَاللَّهُ اللَّهُ فِي أَدْيَانِكُمْ، لَا يُزِيلَنَّكُمْ عَنْهَا أَحَدٌ ...^۱

علی بن جعفر می گوید: برادرم حضرت امام

۱- بحار الأنوار: ۵۲/۱۱۳ ح ۲۶. به نقل از غیبت شیخ طوسی رحمته.

موسی کاظم علیه السلام فرمودند: هنگامی که پنجمین امام از فرزندان امام هفتم علیه السلام غایب شد، از خدا بترسید، از خدا بترسید، در مورد دینهایتان! مبادا کسی شما را از آن خارج کند.

● قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام ... إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ غَيْبَةً فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَبْدٌ عِنْدَ غَيْبَتِهِ وَ لِيَتَمَسَّكَ بِدِينِهِ.^۱

حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: همانا برای صاحب این امر (امر احیای دین و از بین بردن بدعتها) غیبتی است که در هنگام غیبت او، بنده خدا باید تقوای الهی را مراعات کند و به دین خود چنگ بزند.

● قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: الْمَهْدِيُّ مِنْ وَلَدِي الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ بِهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا، ذَاكَ الَّذِي

۱- بحار الأنوار: ۵۲/۱۳۵ ح ۳۹. به نقل از غیبت نعمانی رحمته الله.

يَغِيبُ عَنْ أَوْلِيَائِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ
إِلَّا مَنْ امْتَحَنَ اللَّهَ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ.^۱

پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند: حضرت
مهدی عجل الله تعالی فرجه از فرزندان من است که خداوند
سبحان به وسیله او شرق و غرب عالم را فتح
می کند. او همان کسی است که از میان دوستان
خود غایب می شود به گونه ای که بر اعتقاد به
امامت او پایدار نمی ماند مگر کسی که خداوند
سبحان قلب او را برای ایمان آزموده باشد.

● عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَنَانٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عجل الله تعالی فرجه:
سَتُصِيبُكُمْ شُبُهَةٌ فَتَبْقُونَ بِلاَ عِلْمٍ يُرَى وَ لاَ إِمَامٍ
هُدًى. لَا يَنْجُو مِنْهَا إِلَّا مَنْ دَعَا بِدُعَاءِ الْغَرِيقِ. قُلْتُ:
وَ كَيْفَ دُعَاءُ الْغَرِيقِ؟ قَالَ: تَقُولُ: يَا اللَّهُ! يَا رَحْمَانُ!

۱- يوم الخلاص: ۲۱۹، به نقل از منابع المودة: ۲۳۸/۳.

یا رَحِیمُ! یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ! ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی دِینِکَ.
 فَقُلْتُ: یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ! ثَبِّتْ قَلْبِی عَلَی
 دِینِکَ. فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ وَ
 الْأَبْصَارِ وَ لَکِنْ قُلْ کَمَا أَقُولُ: یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ
 قَلْبِی عَلَی دِینِکَ.^۱

عبداللہ بن سنان گوید: حضرت امام صادق (ع)
 فرمودند: بہ زودی زمانی فرا می رسد کہ حق و
 باطل بر شما مشتبه می شود و باقی می مانید
 بدون نشانه ای کہ ظاہر باشد و امامی کہ شما را
 ہدایت کند. از آن فتنہ نجات پیدا نمی کند مگر
 کسی کہ با دعای غریق، خدا را بخواند.

من عرض کردم: دعای غریق چگونہ است؟
 حضرت فرمودند: می گویی: یا اللہ یا رَحْمَانُ یا

۱- بحار الأنوار: ۵۲، ۱۴۸-۱۴۹، بہ نقل از کمال الدین شیخ صدوق (ع).

رَحِيمٌ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.

پس من گفتم: یا مقلِّب القلوب و الأبصار
ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.^۱

امام علیه السلام فرمودند: البته خداوند سبحان،
دگرگون کننده دلها و چشمها است، اما
همانطور که من می گویم، بگو: یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ
ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.^۲

تهذیب نفس

• عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام ... مَنْ سَرَّ أَنْ
يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَ لْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ
مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ، فَإِنْ مَاتَ وَ قَامَ الْقَائِمُ

۱- ای بسیار دگرگون کننده دلها و چشمها، دل مرا بر دین خودت استوار فرما.

۲- ای بسیار دگرگون کننده دلها، دل مرا بر دین خودت استوار فرما.

بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ أَدْرَكَهُ. فَجِدُّوا
وَانتَظِرُوا، هَنِيئًا لَكُمْ أَيَّتُهَا الْعِصَابَةُ الْمَرْحُومَةُ.^۱

ابو بصیر می گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند:
هر کس دوست دارد از یاران حضرت مهدی علیه السلام
باشد، باید منتظر او باشد و در همان حال انتظار
عمل خود را با پرهیزکاری و نیکوییهای اخلاقی
همراه سازد. پس اگر از دنیا رفت و حضرت
مهدی علیه السلام پس از مرگ او ظهور کرد، به او
همانند کسی که در رکاب آن حضرت است،
پاداش می دهند. پس تلاش کنید و منتظر باشید.
گوارا باد بر شما! ای گروهی که در سایه رحمت
الهی قرار گرفته اید.

۱- بحار الأنوار: ۵۲/۱۴۰، ح ۵۰، به نقل از غیبت نعمانی رحمته الله.

● قالَ مَوْلانا صاحِبُ الزَّمانِ - عَجَّلَ اللهُ تَعالَى
 فَرَجَهُ الشَّريفَ - فِي التَّوَقُّيعِ الشَّريفِ: ... فَمَا يَحْبِسُنَا
 عَنْهُمْ إِلَّا ما يَتَّصِلُ بِنا مِمَّا نَكْرَهُهُ وَ لا نُؤَثِّرُهُ مِنْهُمْ...^۱
 امام زمان - عَجَّلَ اللهُ تَعالَى فرجه الشَّريف -
 در توقیعی - خطاب به مرحوم شیخ مفید (رحمه الله) -
 چنین فرمودند: ... بنابراین دوری ما از آنها تنها به
 جهت امور ناپسندی است که از آنها به ما
 می‌رسد و ما این امور را شایسته آنان نمی‌دانیم.

اجتناب از حرام

[قالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (ع): ... أَزْهَدُ النَّاسِ مَنْ تَرَكَ الْحَرَامَ ...]^۲
 امام صادق (ع) فرمودند: زاهدترین مردم

۱- بحار الأنوار: ۵۳/۱۷۷.

۲- بحار الأنوار: ۶۷/۳۰۵ ح ۲۵. به نقل از خصال شیخ صدوق (رحمه الله).

کسی است که حرام را ترک کند.

● قَالَ [الصَّادِقُ] ع: تَرَكَ لُقْمَةً حَرَامٍ أَحَبُّ إِلَيَّ
اللَّهِ تَعَالَى مِنْ صَلَاةِ أَلْفِي رَكْعَةٍ تَطَوُّعًا.^۱

امام صادق ع فرمودند: نخوردن یک لقمه
حرام، نزد خداوند محبوب تر است از دو هزار
رکعت نماز مستحبی.

● قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مَنْ
اِقْتَطَعَ مَالَ مُؤْمِنٍ غَضَبًا بِغَيْرِ حَقِّهِ، لَمْ يَزَلِ اللَّهُ عَزَّ وَ
جَلَّ مُعْرِضًا عَنْهُ، مَا قِتًا لِأَعْمَالِهِ الَّتِي يَعْمَلُهَا مِنَ الْبِرِّ
وَ الْخَيْرِ لَا يَثْبُتُهَا فِي حَسَنَاتِهِ حَتَّى يَتُوبَ وَ يَرُدَّ الْمَالَ
الَّذِي أَخَذَهُ إِلَى صَاحِبِهِ.^۲

۱- بحار الأنوار: ۳۷۳/۹۰. به نقل از غُدَّة الدَّاعِي ابن فهد حبی ع.

۲- بحار الأنوار: ۱۰۱ ۲۹۴ ح ۸. به نقل از ثواب الأعمال شیخ صدوق ع.

از امام باقر علیه السلام روایت شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس مال مؤمنی را به ناحق غصب کند، خداوند عز و جل پیوسته از او روی گردان است؛ از کارهای خیر و نیکی که انجام می دهد بیزار است و آنها را در زمره کارهای نیک او محسوب نمی کند تا وقتی که توبه کند و مالی را که غصب نموده به صاحبش بازگرداند.

● قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام: ... إِنَّمَا الْأُمُورُ ثَلَاثَةٌ أَمْرٌ بَيِّنٌ رُّشْدُهُ فَيَتَّبَعُ وَ أَمْرٌ بَيِّنٌ غَيُّهُ فَيُجْتَنَّبُ وَ أَمْرٌ مُّشْكِلٌ يُرَدُّ عَلَيْهِ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَى رَسُولِهِ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: «حَلَالٌ بَيِّنٌ وَ حَرَامٌ بَيِّنٌ وَ شُبُهَاتٌ بَيْنَ ذَلِكَ. فَمَنْ تَرَكَ الشُّبُهَاتِ نَجَا مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ وَ مَنْ أَخَذَ بِالشُّبُهَاتِ ارْتَكَبَ الْمُحَرَّمَاتِ وَ هَلَكَ مِنْ

حَيْثُ لَا يَعْلَمُ» ... إِنَّ الْوُقُوفَ عِنْدَ الشُّبُهَاتِ خَيْرٌ مِنَ
الْإِقْتِحَامِ فِي الْهَلَكَاتِ.^۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: امور [و کارهایی که
برای شما پیش می‌آید] سه گونه است. مطلبی
که به روشنی در مسیر هدایت است که باید به
دنبال آن بود؛ و چیزی که به روشنی در مسیر
گمراهی است که باید از انجام آن خودداری
نمود؛ و کاری که تشخیص هدایت و گمراهی
در آن مشکل است و باید برای دانستن آن به
خدا و رسولش مراجعه نمود. **رسول خدا** صلی الله علیه و آله
فرمودند: «چیزی حلال است به روشنی و
چیزی حرام است به روشنی و مواردی است

۱- اصول کافی: ۶۸/۱.

مشکوک و مشتبه در میان این دو؛ هر کس موارد مشکوک و مشتبه را ترک کند از حرامها نجات می‌یابد و هر کس کار مشکوک و مشتبه را انجام دهد گرفتار انجام کارهای حرام می‌شود و ندانسته به هلاکت می‌افتد.» [در انتهای روایت امام .: فرمودند:] همانا توقف و انجام ندادن کارهای مشکوک و مشتبه، بهتر است از گرفتار شدن به چیزهایی که موجب هلاکت می‌شود.

اجتناب از شنیدن موسیقی

■ إِنَّ السَّمْعَ وَ الْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا.^۱

همانا گوش و چشم و دل همگی مورد سوال واقع می‌شوند.

۱- اِسْرَاء (۱۷): ۳۶.

● قَالَ الصَّادِقُ ع فِي هَذِهِ الْآيَةِ: يُسْأَلُ السَّمْعُ عَمَّا سَمِعَ وَ الْبَصَرُ عَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ وَ الْفُؤَادُ عَمَّا عَقَّدَ عَلَيْهِ.^۱

امام صادق ع در تفسیر این آیه فرمودند: از گوش از آنچه شنیده می‌پرسند و از چشم از آنچه دیده و از قلب از آنچه باور داشته است.

● عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَنِي هَدًى وَ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَ أَمَرَنِي أَنْ أَمْحُوَ الْمَزَامِيرَ وَ الْمَعَارِيفَ وَ الْأَوْتَارَ وَ الْأَوْتَانَ وَ أُمُورَ الْجَاهِلِيَّةِ ...^۲

رسول خدا ﷺ فرمودند: همانا خداوند تعالی مرا برای هدایت و به عنوان رحمت برای جهانیان مبعوث کرد و به من فرمان داد: نی‌ها، طنبورها، سازها و سایر آلات موسیقی و تارها و

۱- اصول کافی: ۳۷/۲ ح ۲.

۲- مستدرک الوسائل: ۱۳/۲۱۹ ح ۱۶.

بتها و امور مربوط به جاهلیت را از بین ببرم.

● عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ... قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ...
 مِنْ أَشْرَاطِ الْقِيَامَةِ إِضَاعَةُ الصَّلَاةِ وَ اتِّبَاعُ الشَّهَوَاتِ ...
 وَ يَسْتَحْسِنُونَ الْكُوبَةَ وَ الْمَعَارِفَ وَ يُنْكِرُونَ الْأَمْرَ
 بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ ... فَأُولَئِكَ يُدْعَوْنَ فِي
 مَلَكَوَتِ السَّمَاوَاتِ الْأَرْجَاسِ وَ الْأَنْجَاسِ ...^۱

در حدیثی، ابن عباس از رسول خدا ﷺ نقل
 می کند که فرمودند: از مقدمات قیامت ضایع
 ساختن نماز و پیروی از هواهای نفسانی است ...
 در آن هنگام مردم نرد و شطرنج یا طبل و بربط
 و تار و طنبور و آلات موسیقی را (نه تنها منکر
 نمی دانند بلکه آنها را) نیکو می شمارند و امر به
 معروف و نهی از منکر را ناپسند می دانند و

۱- بحار الأنوار: ۶/۳۰۶، ۳۰۸.

انکار می کنند ... آنان در ملکوت آسمانها پلیدانِ
نجس خوانده می شوند.

● قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ... يَا سَلْمَانُ! إِنَّ عِنْدَهَا يُؤْتَى
بِشَيْءٍ مِنَ الْمَشْرِقِ وَ شَيْءٍ مِنَ الْمَغْرِبِ يَلُونُ أُمَّتِي
فَالْوَيْلُ لِمَنْ لِيُضْعَفَ أُمَّتِي مِنْهُمْ وَ الْوَيْلُ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ ...^۱
رسول خدا ﷺ فرمودند: ... ای سلمان! در
این هنگام چیزی از مشرق می آورند و چیزی از
مغرب و امت مرا سرپرستی می کنند؛ پس وای
بر ضعیفان امت من (در ایمان) از کار آنان و
وای بر آنان از عذاب خداوند.

اهمیت حجاب برای بانوان

■ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا

۱- بحار الأنوار: ۶/۳۰۷.

فَرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ. وَ
 قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ
 فَرُوجَهُنَّ وَ لَا يَبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ
 لَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَ لَا يَبْدِينَ زِينَتَهُنَّ
 إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ ... وَ لَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ
 مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ ...

به مؤمنان بگو چشمهای خود را از (نگاه به
 نامحرمان) فرو گیرند، و عفاف خود را حفظ کنند؛
 این برای آنان پاکیزه‌تر است؛ خداوند از آنچه
 انجام می‌دهند آگاه است. و به زنان با ایمان بگو
 چشمهای خود را (از نگاه هوس آلود) فرو گیرند،
 و دامان خویش را حفظ کنند و زینت خود را - جز

آن مقدار که نمایان است- آشکار ننمایند، و (اطراف) روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند (تا گردن و سینه با آن پوشانده شود) و زینت خود را آشکار نسازند مگر برای شوهرانشان، یا پدرانشان، ... و هنگام راه رفتن پاهای خود را به زمین نزنند تا زینت پنهانی‌شان دانسته شود (و صدای خلخال که بر پا دارند به گوش رسد)....

■ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَ بَنَاتِكَ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكُمْ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ.^۱

ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: «جلابیبهای [چیزی مانند چادر و عبا] خود را

۱- احزاب (۳۳): ۵۹.

برخویش فرو افکنند، این کار برای این که شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است».

● وَ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَهَا: أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ؟
 قَالَتْ: أَنْ لَا تَرَى رَجُلًا، وَ لَا يَرَاهَا رَجُلٌ. فَضَمَّهَا إِلَيْهِ وَ
 قَالَ: ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ.^۱

پیامبر گرامی اسلام ﷺ به حضرت فاطمه
 فرمودند: چه چیز برای زن بهتر است؟ ایشان
 فرمودند: این که او هیچ مردی را نبیند و هیچ
 مردی هم او را نبیند. سپس پیامبر اکرم ﷺ
 حضرت فاطمه را به سینه خود چسبانده و
 فرمودند: ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ.^۲

۱- بحار الأنوار: ۸۴/۴۳ ح ۷.

۲- آل عمران (۳): ۳۴. آنها فرزندان (و دودمانی) هستند که (از نظر پاکی و تقوا و فضیلت) بعضی از بعض دیگر گرفته شده‌اند.

• عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الرِّضَا، عَنْ آبَائِهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَفَاطِمَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدْتُهُ يَبْكِي بُكَاءً شَدِيدًا. فَقُلْتُ لَهُ: فِداكَ أَبِي وَ أُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا الَّذِي أَبْكَاكَ؟ فَقَالَ: يَا عَلِيُّ! لَيْلَةُ أُسْرِي بِي إِلَى السَّمَاءِ رَأَيْتُ نِسَاءً مِنْ أُمَّتِي فِي عَذَابٍ شَدِيدٍ فَأَنْكَرْتُ شَأْنَهُنَّ فَبَكَيتُ لِمَا رَأَيْتُ مِنْ شِدَّةِ عَذَابِهِنَّ؛ ثُمَّ ذَكَرَ حَالَهُنَّ. - إِلَى أَنْ قَالَ: - فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: حَبِيبِي وَ قُرَّةَ عَيْنِي! أَخْبِرْنِي مَا كَانَ عَمَلَهُنَّ؟ فَقَالَ: أُمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِشَعْرِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ لَا تُغْطِي شَعْرَهَا مِنَ الرِّجَالِ ... وَ أُمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِرِجْلَيْهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا وَ أُمَّا الَّتِي كَانَتْ تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تُزَيِّنُ بَدَنَهَا لِلنَّاسِ ... وَ أُمَّا الَّتِي كَانَتْ تَقْرِضُ لَحْمَهَا

رسول خدا ﷺ فرمود: یا علی! آن شب که مرا به آسمان بردند، زنهایی از امتم را مشاهده کردم که در عذاب سختی به سر می بردند. وضع آنان برای من ناخوشایند بود و من از شدت

२५

عذاب آنها گریستم. آنگاه رسول خدا ﷺ وضع آن زنان را بیان فرمود.

....[حضرت] فاطمه ؓ گفت: ای حبیب من و نور چشمانم! بفرمایید آنها چه کرده بودند؟ رسول خدا ﷺ فرمود: آن که به موهایش آویخته بود، زنی بود که موی خود را از مردها نمی پوشاند و آن که از دو پا آویزان بود، زنی بود که بدون اجازه شوهر از خانه خارج می شد؛ آن که گوشت بدن خود را می خورد، زنی بود که خویشتن را برای مردم می آراست و آن که گوشت بدن خود را با قیچی می برید، زنی بود که خود را بر مردان عرضه می کرد

• عَنِ الصَّادِقِ ؑ، عَنْ آبَائِهِ ؑ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ
فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي، قَالَ: وَ نَهَى أَنْ تَخْرُجَ الْمَرْأَةُ مِنْ

بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا، فَإِنْ خَرَجَتْ لَعَنَهَا كُلُّ مَلَكٍ فِي
السَّمَاءِ وَ كُلُّ شَيْءٍ تَمُرُّ عَلَيْهِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ حَتَّى
تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا، وَ نَهَى أَنْ تَتَزَيَّنَ لِغَيْرِ زَوْجِهَا، فَإِنْ
فَعَلَتْ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ، وَ
نَهَى أَنْ تَتَكَلَّمَ الْمَرْأَةُ عِنْدَ غَيْرِ زَوْجِهَا وَ غَيْرِ ذِي مَحَرَمٍ
مِنْهَا أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِ كَلِمَاتٍ مِمَّا لَا بُدَّ لَهَا مِنْهُ.^۱

امام صادق عليه السلام از پدرانشان علیهم السلام نقل می کنند
که رسول خدا صلی الله علیه و آله در حدیث مناهی نهی
می فرمایند از این که زن بدون اجازه شوهر از
خانه خارج شود، که اگر خارج شود تا زمانی
که به خانه برگردد، هر فرشته‌ای که در آسمان
است و هر چه از انسان و جن که از کنار او

۱- وسائل الشیعة (آل البيت): ۲۱۱/۲۰ ح ۵.

می‌گذرد، او را نفرین می‌کند، و نیز نهی می‌فرمایند از این که زن، خود را برای غیر شوهرش آرایش کند، که اگر چنین کند، خداوند بر خود لازم دانسته که او را به آتش بسوزاند. همچنین نهی می‌فرمایند از این که زن با غیر شوهر و محارم خود، بیش از پنج کلمه - آن هم در صورت نیاز - سخن بگوید.

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله:
أَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ وَخَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تُلَعْنُ حَتَّى
تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا مَتَى مَا رَجَعَتْ.^۱

از امام صادق عليه السلام نقل شده است که پیامبر
گرامی اسلام صلى الله عليه وآله فرمودند: هر زنی که خود را

۱- وسائل الشیعة (آل البيت): ۱۶۱/۲۰ ح ۴.

خوشبو سازد و از خانه‌اش بیرون رود، تا هنگامی که باز گردد - هرگاه که باشد - بر او نعت می‌شود.

• إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام قَالَ: أَمَا تَسْتَحْيُونَ وَ لَا تَغَارُونَ. نِسَاءُكُمْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْأَسْوَاقِ وَ يُزَاجِمْنَ الْعُلُوجَ.^۱

همانا امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: آیا حیا نمی‌کنید و غیرت نمی‌ورزید؟ زنان شما به بازار می‌روند و بدن آنها به مردان بی‌مبالات برخورد می‌کند.

• عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله ... وَ مَنْ فَاكَةَ امْرَأَةً لَا يَمْلِكُهَا حَبَسَهُ اللَّهُ بِكُلِّ كَلِمَةٍ كَلَّمَهَا فِي الدُّنْيَا أَلْفَ عَامٍ.^۲

از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله نقل شده است که

۱- وسائل الشیعة (آل البيت): ۲۰/۲۳۵ ح ۲.

۲- وسائل الشیعة (آل البيت): ۲۰/۱۹۸ ح ۴.

فرمود: هر کس با زنی نامحرم شوخی کند
(آنچنان که با همسرش شوخی می کند)، خداوند
در مقابل هر کلمه که در دنیا گفته است، [در
آخرت] او را هزار سال زندانی می کند.

● قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: نِسَاءُ كَاسِيَاتٍ عَارِيَاتٍ،
مَائِلَاتٌ مُّمِيلَاتٌ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا.
رِيحُهَا يَوْجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمِيسَاءِ سَنَةٍ.

رسول خدا ﷺ فرمودند: زنانی که پوشیده و
برهنه اند، به گناه مایلند و دیگران را نیز به گناه
می کشانند، آنان وارد بهشت نمی شوند و بوی
آن را استشمام نمی کنند؛ بویی که از فاصله
پانصد سال راه استشمام می شود.

● إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: سَيَكُونُ فِي آخِرِ هَذِهِ

۱- کتاب الموطأ: ۹۱۳/۲ ح ۷.

الْأُمَّةِ رِجَالٌ يَرْكَبُونَ عَلَى الْمَيَاثِرِ، حَتَّى يَأْتُوا أَبْوَابَ
مَسَاجِدِهِمْ؛ نِسَاؤُهُمْ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ عَلَى رُؤْسِهِنَّ
كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْعِجَافِ؛ الْعَنُوهُنَّ فَإِنَّهُنَّ مَلْعُونَاتٌ ...^۱

همانا رسول خدا ﷺ فرمودند: در پایان این
امت، مردانی خواهند بود که سوار بر مرکب، بر
زینهای بزرگ تکیه می دهند و تا در
مسجدهایشان می آیند؛ زنان آنان پوشیده و
برهنه اند، بر روی سرهایشان بسان کوهان شتر
خراسانی (دو کوهانه) لاغر، برآمده است. آنان را
لعنت کنید که مورد لعنت [خدا] هستند.

• عَنْ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ، عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
سَمِعْتُهُ يَقُولُ: يَظْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَاقْتِرَابِ السَّاعَةِ
- وَهُوَ شَرُّ الْأَزْمِنَةِ - نِسْوَةٌ كَاشِفَاتٌ عَارِيَاتٌ

۱- مستدرک حاکم نیشابوری: ۴/۴۳۶.

مُتَبَرِّجَاتٌ، مِنْ الدِّينِ خَارِجَاتٌ، فِي الْفِتَنِ دَاخِلَاتٌ،
مَائِلَاتٌ إِلَى الشَّهَوَاتِ، مُسْرِعَاتٌ إِلَى اللَّذَاتِ،
مُسْتَحِلَّاتٌ الْمُحَرَّمَاتِ، فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتٌ.^۱

اصبغ بن نباته می گوید: از امیرالمؤمنین علیه السلام شنیدم که می فرمودند: در آخر الزمان و نزدیکی قیامت - که بدترین زمانهاست - زنانی پدیدار می شوند، عریان و برهنه و آراسته برای مردان نامحرم، از دین خارج و در فتنه ها داخل، به سوی شهوات مایل و رو به لذتها شتابان، حلال داننده حرام ها و [سرانجام] در آتش جهنم جاویدان.

۱- وسائل الشیعة (آل البيت): ۳۵/۲۰ ح ۵.

طلب روزی حلال

• قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: الْعِبَادَةُ سَبْعُونَ جُزْءًا، أَفْضَلُهَا طَلَبُ الْحَلَالِ.^۱

رسول خدا ﷺ فرمودند: عبادت هفتاد قسمت و برترین آن طلب حلال است.

• عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: الشَّائِخُ فِي طَلَبِ الرِّزْقِ الْحَلَالِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.^۲

پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند: کسی که برای به دست آوردن روزی حلال از خانه خارج می‌شود، همانند مجاهد در راه خداست.

• فِي الْحَدِيثِ الْقُدْسِيِّ: ... يَا أَحْمَدُ! إِنَّ الْعِبَادَةَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ، تِسْعَةٌ مِنْهَا طَلَبُ الْحَلَالِ فَإِذَا طَيِّبَتْ

۱- بحار الأنوار: ۱۷/۱۰۰ ح ۷۸.

۲- فروع کافی: ۷/۵ ح ۶.

مَطْعَمَكَ وَ مَشْرَبَكَ فَأَنْتَ فِي حِفْظِي وَ كَنْفِي ...^۱
 در حدیث قدسی آمده است: ای احمد! همانا
 عبادت ده قسمت است که نه قسمت آن
 جستجوی روزی حلال می باشد، پس چون
 خوردنی و نوشیدنی ات را پاکیزه گرداندى در
 حفظ و حمایت من هستی.

• عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ ع قَالَ: قَالَ جَدِّي
 رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّهَا النَّاسُ! حَلَالِي حَلَالٌ إِلَى يَوْمِ
 الْقِيَامَةِ وَ حَرَامِي حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ...^۲
 امام باقر ع نقل می کنند که جَدِّم رسول خدا
ﷺ فرمودند: ای مردم! حلال من تا روز قیامت
 حلال و حرام من تا روز قیامت حرام است.

۱- بحار الأنوار: ۲۷/۷۴.

۲- بحار الأنوار: ۲۸۰/۷۱ ح ۷.

● قَالَ [رَسُولُ اللَّهِ] ﷺ: أَقَلُّ مَا يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَخٌ يُوَثَّقُ بِهِ أَوْ دِرْهَمٌ مِنْ حَلَالٍ.^۱

رسول خدا ﷺ فرمودند: کمترین چیزی که در آخر الزمان پیدا می‌شود، برادری مورد اطمینان و یک درهم مال حلال است.

شناخت امام علیه السلام

● عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: ... إِنَّ أَفْضَلَ الْفَرَائِضِ وَ أَوْجَبَهَا عَلَى الْإِنْسَانِ مَعْرِفَةُ الرَّبِّ ... وَ بَعْدَهُ مَعْرِفَةُ الرَّسُولِ ﷺ ... وَ بَعْدَهُ مَعْرِفَةُ الْإِمَامِ الَّذِي بِهِ يَأْتُمُّ بِنَعْتِهِ وَ صِفَتِهِ وَ اسْمِهِ فِي حَالِ الْعُسْرِ وَ الْيُسْرِ، وَ أَدْنَى مَعْرِفَةِ الْإِمَامِ أَنَّهُ عِدْلُ النَّبِيِّ [ﷺ] إِلَّا دَرَجَةَ النَّبُوءَةِ وَ وَارِثُهُ وَ أَنَّ

۱- بحار الأنوار: ۱۵۷/۷۴ ح ۱۴۱.

طَاعَتَهُ طَاعَةَ اللَّهِ وَ طَاعَةَ رَسُولِ اللَّهِ وَ التَّسْلِيمَ لَهُ فِي كُلِّ أَمْرٍ وَ الرَّدُّ إِلَيْهِ وَ الْأَخْذُ بِقَوْلِهِ وَ يَعْلَمُ أَنَّ الْإِمَامَ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَ بَعْدَهُ الْحَسَنُ ثُمَّ الْحُسَيْنُ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ أَنَا ثُمَّ بَعْدِي مُوسَى ابْنِي وَ بَعْدَهُ عَلِيُّ ابْنُهُ وَ بَعْدَ عَلِيٍّ مُحَمَّدُ ابْنُهُ وَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ عَلِيُّ ابْنُهُ وَ بَعْدَ عَلِيٍّ الْحَسَنُ ابْنُهُ وَ الْحُجَّةُ مِنْ وَلَدِ الْحَسَنِ. ثُمَّ قَالَ: يَا مُعَاوِيَةَ! جَعَلْتُ لَكَ فِي هَذَا أَصْلًا فَأَعْمَلْ عَلَيْهِ ...^۱

از معاویة بن وهب نقل شده است که امام صادق علیه السلام فرمودند: ... همانا برترین و ضروری ترین واجبات برای انسان، شناخت پروردگار است و پس از آن شناخت فرستاده او علیه السلام و سپس شناخت امام و راهنمایی

۱- بحار الأنوار: ۴۰۷/۳۶.

است که باید در سختی‌ها و راحتی‌ها از او پیروی نماید و او را به وصف و نام و ویژگی‌هایش بشناسد.

پایین‌ترین درجه شناخت امام این است که [بداند] او همتای پیامبر ﷺ است مگر در درجه نبوت. او وارث پیامبر ﷺ است و پیروی از او پیروی از خدا و رسول خداست و [بداند که] باید در هر امری فرمانبردار امام بود و به او مراجعه نمود و کلام او را پذیرفت و بداند که امام پس از رسول خدا ﷺ حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام است. پس از ایشان امام حسن علیه السلام، سپس امام حسین علیه السلام و آنگاه امام [سجاد] علی بن ابی طالب علیه السلام، بعد امام [باقر] محمد بن محمد بن علی علیه السلام، سپس من و پس از من امام [کاظم] علی بن علی علیه السلام.

موسیٰ فرزندم علیه السلام و بعد از ایشان امام [رضا]
 علی بن موسی علیه السلام ، پس از ایشان امام [جواد]
 محمد بن علی علیه السلام و پس از آن حضرت، امام
 [هادی] علی بن محمد علیه السلام و بعد از ایشان، امام
 [عسکری] حسن بن علی علیه السلام و حضرت حجت
علیه السلام از فرزندان امام حسن عسکری علیه السلام است.

پس امام صادق علیه السلام فرمودند: ای معاویه! در
 این مطلب پایه و اساسی برای تو قرار دادم، پس
 بر این مبنا عمل کن.

● عَنْ الْفَضْلِ بْنِ یَسَارٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ علیه السلام
 يَقُولُ: مَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ إِمَامٌ، مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَ
 مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِإِمَامِهِ لَمْ يَضُرَّهُ تَقَدَّمَ هَذَا
 الْأَمْرُ أَوْ تَأَخَّرَ وَ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِإِمَامِهِ كَانَ

كَمَنْ هُوَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ.^۱

فضیل بن یسار گوید: از امام باقر علیه السلام شنیدم که می فرمود: هر کس از دنیا برود و امام و پیشوایی نداشته باشد، به مرگ جاهلیت (کافر) مرده است؛ و هر کس از دنیا برود در حالی که امام خود را بشناسد، برای او زیانی ندارد که این امر (ظهور امام زمان علیه السلام) زود انجام شود یا به تأخیر افتد؛ و هر کس از دنیا برود در حالی که امام خود را بشناسد، همانند کسی است که در خیمه امام زمان علیه السلام همراه با آن حضرت باشد.

● زراره می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: ای زراره! اگر آن زمان (دوران غیبت

۱- بحار الأنوار: ۵۲/۱۴۲ ح ۵۶. به نقل از غیبت نعمانی رحمته الله.

امام زمان (عج) را درک نمودی با این دعا خدا را
 بخوان: اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ نَفْسَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِيْ
 نَفْسَكَ، لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ، اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ رَسُوْلَكَ،
 فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِيْ رَسُوْلَكَ، لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ،
 اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ حُجَّتَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِيْ حُجَّتَكَ،
 ضَلَلْتُ عَنْ دِيْنِيْ ...^۱

۱- اصول کافی: ۱/۲۳۷ ح ۵. خدایا! خود را به من بشناسان که
 اگر خود را به من نشناسانی، پیامبرت را نخواهم شناخت.
 پروردگارا! فرستاده خود را به من معرفی نما که اگر او را به من
 معرفی نکنی، حجت تو را نخواهم شناخت. خداوند! حجت
 خود را به من بشناسان که اگر او را به من نشناسانی از دین
 خود منحرف می شوم.

پیروی از امام علیه السلام

• عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عليه السلام قَالَ: لَا حَسَبَ لِقُرَشِيٍّ وَلَا لِعَرَبِيٍّ إِلَّا بِتَوَاضُعٍ وَلَا كَرَمٍ إِلَّا بِتَقْوَىٰ وَلَا عَمَلٍ إِلَّا بِالنِّيَّةِ وَلَا عِبَادَةٍ إِلَّا بِالتَّفَقُّهِ، أَلَا وَ إِنَّ أَبْغَضَ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ مَنْ يَقْتَدِيَ بِسُنَّةِ إِمَامٍ وَلَا يَقْتَدِيَ بِأَعْمَالِهِ.^۱

امام سجاد علیه السلام فرمودند: برای عرب و قریشی شرافتی نیست مگر به تواضع؛ و بزرگواری وجود ندارد مگر با تقوی؛ و عملی نیست مگر با نیت؛ و عبادتی نیست مگر با فهم عمیق در دین. آگاه باشید که همانا مبعوض ترین مردم نسبت به خداوند، کسی است که خود را پیرو مرام امامی بداند ولی از کارهای او پیروی نکند.

۱- روضة کافی: ۸/۲۳۴-۳۱۲.

مراقبه با امام عصر علیه السلام

«[مشکل ترین تکلیف در دوران غیبت] حالت مراقبه است با خدای خود - جلّ جلاله - و کیفیت آن در ریاضات شرعیّه مدوّن [است] ... و نظیر آن مراقبه با امام عصر - ارواحنا فداه - است.... [یعنی] در تمام افعال و اعمال و اقوال خود، مراقب امام خود - عَجَل الله فرجه - باشی ...»^۱

در توقیعی که از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام برای مرحوم شیخ مفید رحمه الله نوشته شده، آمده است:

● ... فَإِنَّا نَحِيطُ عِلْمًا بِأَنْبَائِكُمْ وَ لَا يَعْزُبُ عَنَّا شَيْءٌ مِّنْ أَخْبَارِكُمْ ...^۲

۱- پیوند معنوی: ۳۵.

۲- احتجاج ضبرسی ج ۲/ ۳۲۳.

ما به آنچه بر شما می‌گذرد، کاملاً آگاهیم و چیزی
از خبرهای مربوط به شما از دید ما دور نمی‌ماند.

و نیز در همان توقیع می‌فرماید:

• ... إِنَّا غَيْرُ مُهْمِلِينَ لِمُرَاعَاتِكُمْ وَلَا نَاسِينَ
لِذِكْرِكُمْ وَ أَوْلَا ذَلِكَ لَنَزَلَ بِكُمْ اللَّأْوَاءُ وَ اضْطَلَمَكُمُ
الْأَعْدَاءُ فَاتَّقُوا اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ ...^۱

ما در رعایت حال شما کوتاهی نمی‌کنیم و
یاد شما را از خاطر نبرده‌ایم و اگر جز این بود،
از هر سو گرفتاری به شما رو می‌آورد و
دشمنان، شما را از میان می‌بردند، پس تقوای
الهی پیشه سازید.

۱- بحار الأنوار: ۱۷۵/۵۳. به نقل از احتجاج طبرسی ج ۲.

شناسایی عالم ربانی و پیروی از او

• در توقیع شریف امام زمان عجل الله تعالی فرجه به اسحق بن یعقوب آمده است:

... وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ ...^۱

در حوادثی که برای شما روی می دهد به دانشمندان آگاه به احادیث ما مراجعه کنید که آنان حجت من بر شما هستند و من حجت خدا هستم. «[یکی از تکالیف شیعیان پس از معرفت و شناسایی امام عجل الله تعالی فرجه] ... معرفت و شناسایی و پیروی و فرمان برداری راویان دانشمند احادیث و اخبار اهل بیت معصومین علیهم السلام می باشد و این

۱- بحار الأنوار: ۱۸۱/۵۳. به نقل از احتجاج طبرسی رحمته الله.

نوع از رُوات (دانشمندان) احادیث و حدیث
فهمان به حسب درجات متفاوت و متغایرنند ...
تقلید و پیروی کردنِ یک نفر از مجتهدین آنها
بر مقلّد واجب است

اجمالاً عرض می‌کنم: گول و فریب هر ریش
و عمامه را نباید خورد، آن شخص باید عالم
باشد، عامل باشد، عامل باشد! عامل باشد! عادل
باشد، صاحب اخلاص باشد - اگر چه
مخلصین هم در خطر عظیمند - و موافق سیره
محمّد و آل محمّد - صلی الله علیه و علیهم
اجمعین - رفتار نماید نه موافق سیره ملوک و
ابناء ملوک و اهل دنیا؛ این نوع اشخاص مانند
پارهای از الماس هستند که در میان مشتی شیشه
و بلور ریخته شود، تو که اهل خبره نیستی

نمی توانی آن پاره الماس را جدا کنی مگر آن که
ببری نزد اهل خبره، خبره‌ای که به مجرد نگاه
کردن ... پاره الماس را از آن شیشه و بلورها
جدا می کند و به تو می دهد بلکه قیمت و قیراط
(وزن) او را هم خواهد گفت.»^۱

• عَنْ الْإِمَامِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّقِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: لَوْلَا مَنْ
يَبْقَى بَعْدَ غَيْبَةِ فَائِمِنَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مِنَ الْعُلَمَاءِ الدَّاعِينَ إِلَيْهِ وَ
الدَّالِّينَ عَلَيْهِ وَ الدَّابِّينَ عَنْ دِينِهِ بِحُجَجِ اللَّهِ وَ
الْمُنْقِذِينَ لِضُعَفَاءِ عِبَادِ اللَّهِ مِنْ شِبَاكِ إِبْلِيسَ وَ
مَرَدَّتِهِ وَ مِنْ فِخَاخِ النَّوَاصِبِ. لَمَا بَقِيَ أَحَدٌ إِلَّا ارْتَدَّ
عَنْ دِينِ اللَّهِ وَ لَكِنَّهُمْ الَّذِينَ يُمْسِكُونَ أَرْزَمَةَ قُلُوبِ
ضُعَفَاءِ الشَّيْعَةِ كَمَا يُمْسِكُ صَاحِبُ السَّفِينَةِ سَكَّانَهَا.

۱- پیوند معنوی: ۳۳، ۳۴.

أُولَئِكَ هُمُ الْأَفْضَلُونَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.^۱

امام هادی علیه السلام فرمودند: اگر پس از غیبت امام قائم ما علیه السلام دانشمندانی باقی نمی ماندند که مردم را به سوی او بخوانند و به جانب او راهنمایی کنند، از آیین او با برهانهای الهی پاسداری کنند و بندگان ناتوان خداوند را از تورهای شیطان و لشکریان سرکش او و از دامهای دشمنان اهل بیت علیهم السلام نجات دهند؛ البته هیچ کس باقی نمی ماند مگر این که از دین خدا خارج می شد. اما آن دانشمندان هستند که مهار دلهای شیعیان ضعیف را به دست می گیرند همانگونه که کشتیان سکان کشتی را در دست می گیرد. آن

۱- بحار الأنوار: ۶/۲ ح ۱۲. به نقل از احتجاج طبرسی ج ۱ و تفسیر الامام العسکری علیه السلام.

دانشمندان، برترین افراد در پیشگاه خداوند عز و جل هستند.

عالم باید علم خود را اظهار نماید

• قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ.^۱

پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند: هنگامی که بدعتها پدیدار می شود، عالم باید علم خود را آشکار نماید. هر کس چنین نکند، نفرین خدا بر او باد.

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِذَا رَأَيْتُمْ أَهْلَ الرَّيْبِ وَ الْبِدْعِ مِنْ بَعْدِي فَاطْهَرُوا الْبِرَاءَةَ مِنْهُمْ وَ أَكْثَرُوا مِنْ سَبِّهِمْ وَ الْقَوْلِ فِيهِمْ وَ الْوَقْفَةِ وَ بَاهِتُوهُمْ كَيْلَا يَطْمَعُوا فِي الْفَسَادِ فِي الْإِسْلَامِ وَ يَحْذَرَهُمْ

۱- اصول کافی: ۵۴/۱ ح ۲.

النَّاسُ وَلَا يَتَعَلَّمُونَ مِنْ بَدْعِهِمْ. يَكْتُبُ اللَّهُ لَكُمْ بِذَلِكَ
الْحَسَنَاتِ وَ يَرْفَعُ اللَّهُ لَكُمْ بِهِ الدَّرَجَاتِ فِي الْآخِرَةِ.^۱

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که پیامبر
گرامی اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند: هر گاه پس از من
شبهه اندازان و بدعت گزاران را مشاهده کردید،
آشکارا از آنها بیزاری بجوئید، فراوان به آنها
ناسزا بگویید، بسیار در باره آنها صحبت و
بدگویی کنید و چنان با آنان سخن بگوئید که
مبهوت شوند، تا آنان ایجاد انحراف در اسلام را
در سر نپرورانند و مردم نیز از آنها دوری کنند
و بدعتها را از آنان نیاموزند. خداوند با این کار،
پاداش کارهای نیک را برای شما ثبت می کند و
در آخرت درجات شما را بالا می برد.

۱- اصول کافی: ۳۷۵/۲ ح ۴.

دوری گزیدن از مردم

• عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَغِيبُ عَنْهُمْ إِمَامُهُمْ، فَيَا طُوبَى لِلثَّابِتِينَ عَلَى أَمْرِنَا فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ. إِنَّ أَدْنَى مَا يَكُونُ لَهُمْ مِنَ الثَّوَابِ أَنْ يُنَادِيَهُمُ الْبَارِي عَزَّ وَجَلَّ: عِبَادِي! آمَنْتُمْ بِسِرِّي وَصَدَقْتُمْ بِغَيْبِي. فَأَبْشِرُوا بِحُسْنِ الثَّوَابِ مِنِّي. فَأَنْتُمْ عِبَادِي وَإِمَائِي حَقًّا، مِنْكُمْ أَتَقَبَّلُ وَ عَنْكُمْ أَعْفُو وَ لَكُمْ أَغْفِرُ وَ بِكُمْ أَسْقِي عِبَادِي الْغَيْثَ وَ أَدْفَعُ عَنْهُمْ الْبَلَاءَ وَ لَوْلَا كُمْ لَأَنْزَلْتُ عَلَيْهِمْ عَذَابِي. قَالَ جَابِرٌ: فَقُلْتُ: يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ! فَمَا أَفْضَلُ مَا يَسْتَعْمِلُهُ الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ؟ قَالَ: حِفْظُ اللِّسَانِ وَ لَزُومُ الْبَيْتِ.^۱

۱- بحار الأنوار: ۱۴۵، ۵۲ - ج ۳۰

جابر جعفی گوید: امام باقر علیه السلام فرمودند:
زمانی برای مردم فرا می‌رسد که امامشان از آنها
پنهان می‌شود؛ خوشا به حال آنان که در آن
زمان بر امر امامت ما و عمل به دستورات ما
پایدار و استوار باشند. همانا کمترین پاداش آنها
این است که پروردگار عزّ و جلّ آنان را ندا
می‌دهد: ای بندگان من! به آنچه بر شما پوشیده
و مستور بود، ایمان آوردید، غیب را باور
داشتید. پس بشارت باد بر شما به پاداشی نیکو
از سوی من. حقیقتاً شما مردان و زنان، بندگان
من هستید، تنها از شما، اعمال را می‌پذیرم و
تنها از گناهان شما درمی‌گذرم و تنها شما را
می‌امرزم، فقط به خاطر شما باران را بر بندگانم
فرو می‌فرستم و هر بلا و آفتی را از آنها دور

می‌سازم. اگر شما نبودید البته عذاب خود را بر آنها نازل می‌کردم.

جابر گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: ای فرزند رسول خدا! برترین کاری که مؤمن در آن زمان انجام می‌دهد، چیست؟

امام باقر علیه السلام فرمودند: نگاه داشتن زبان و نشستن در خانه.

● قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام ... وَ ذَلِكَ زَمَانٌ لَا يَنْجُو فِيهِ إِلَّا كُلُّ مُؤْمِنٍ نَوْمَةٍ إِنْ شَهِدَ لَمْ يُعْرِفْ وَ إِنْ غَابَ لَمْ يُفْتَقَدْ. أُولَئِكَ مَصَابِيحُ الْهُدَى وَ أَعْلَامُ الشَّرِّ لَيْسُوا بِالْمَسَايِحِ وَ لَا الْمَذَايِعِ الْبُذُرِ. أُولَئِكَ يَفْتَحُ اللَّهُ لَهُمْ أَبْوَابَ رَحْمَتِهِ وَ يَكْشِفُ عَنْهُمْ ضَرَاءَ نِقَمَتِهِ ...^۱

۱- نهج البلاغه، فیض الاسلام: خطبه ۱۰۲.

امیرالمؤمنین حضرت علی علیه السلام فرمودند: آن وقت، زمانی است که هیچ کس در آن نجات پیدا نمی کند مگر مؤمن گمنام. اگر [در بین مردم] حاضر باشد، شناخته نمی شود و اگر غایب باشد، کسی سراغی از او نمی گیرد. آنان چراغهای هدایت و پرچمهای برافراشته در شبهای ظلمت و گمراهی هستند. آنها در میان مردم به فساد و سخن پراکنی نمی پردازند، اسرار ما را فاش نمی کنند و نزد همگان منتشر نمی سازند. آنها کسانی هستند که خداوند درهای رحمتش را برای آنان می گشاید و سختی عذاب خود را از آنها برطرف می نماید.

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام مَا خَرَجَ وَلَا يَخْرُجُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ إِلَى قِيَامِ قَائِمِنَا أَحَدٌ لِيَدْفَعَ ظُلْمًا أَوْ

يَنْعَشَ حَقًّا إِلَّا اضْطَلَمَتْهُ الْبَلِيَّةُ وَ كَانَ قِيَامُهُ زِيَادَةً
فِي مَكْرُوهِنَا وَ شِيعَتِنَا.^۱

امام صادق عليه السلام فرمودند: هیچ کس از ما - اهل
بیت علیهم السلام - تا ظهور قائم ما برای دور نمودن ستمی
یا بپا داشتن حقی قیام نکرده و نمی کند مگر این
که سختی ها و مصیبت ها او را از بین می برد و قیام
او بر ناراحتی ما و شیعیان ما می افزاید.

• عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَاقِرِ عليه السلام قَالَ:
مَثَلُ مَنْ خَرَجَ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ مَثَلُ
فَرَخٍ طَارَ وَ وَقَعَ فِي كُوَّةٍ فَتَلَاعَبَتْ بِهِ الصَّبِيَّانُ.^۲

امام باقر عليه السلام فرمودند: هر کس از ما - اهل
بیت علیهم السلام - پیش از قیام قائم ما، قیام نماید،

۱- صحیفه سجادیه: ۱۶.

۲- بحار الأنوار: ۱۳۹/۵۲ - ۴۸. به نقل از غیبت نعمانی رحمته الله.

همانند جوجه‌ای است که هنوز بال در نیاورده، پرواز کند و در روزنه‌ای بیفتد و در نتیجه بازیچه دست کودکان شود.

تقیّه

• عَنِ الْإِمَامِ الرِّضَا عليه السلام أَنَّهُ قَالَ: لَا دِينَ لِمَنْ لَا وَرَعَ لَهُ، وَلَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا تَقِيَّةَ لَهُ. إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَعْمَلُكُمْ بِالتَّقِيَّةِ. فَقِيلَ لَهُ: يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ! إِلَى مَتَى؟ قَالَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ وَهُوَ يَوْمُ خُرُوجِ قَائِمِنَا أَهْلَ الْبَيْتِ، فَمَنْ تَرَكَ التَّقِيَّةَ قَبْلَ خُرُوجِ قَائِمِنَا فَلَيْسَ مِنَّا.^۱

امام رضا عليه السلام فرمودند: کسی که پرهیزکار نباشد، دین ندارد و هر کس تقیّه نکند، ایمان

۱- کمال الدین: ۳۷۱ ح ۵.

ندارد. همانا گرامی‌ترین شما در پیشگاه خداوند
کسی است که بیشتر تقیه نماید.

اصحاب گفتند: ای فرزند رسول خدا! تا چه
وقت باید تقیه نمود؟

امام رضا علیه السلام فرمودند: تا روزی که معین
است و همان روز قیام قائم ما اهل بیت علیهم السلام
است. بنابراین هر کس تقیه را پیش از قیام قائم
ما رها کند، از ما نیست.

• عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: كُونُوا كَالنَّحْلِ فِي
الطَّيْرِ لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الطَّيْرِ إِلَّا وَهُوَ يَسْتَضِعُهَا وَ لَوْ
عَلِمَتِ الطَّيْرُ مَا فِي أَجْوَافِهَا مِنَ الْبَرَكَاتِ لَمْ يَفْعَلْ بِهَا
ذَلِكَ. خَالِطُوا النَّاسَ بِالسِّنَتِكُمْ وَ أَبْدَانِكُمْ وَ زَايِلُوهُمْ
بِقُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ ...^۱

۱- بحار الأنوار: ۵۲/۱۱۵ ح ۳۷. به نقل از غیبت نعمانی رحمته الله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند: همانند زنبور
عسل باشید در بین پرندگان؛ هیچ پرنده‌ای
نیست مگر این که او را ناچیز می‌شمارد، در
حالی که اگر پرندگان می‌دانستند که او چه
نعمتی در درون خود دارد با آن چنین
نمی‌کردند. با زبان و بدن خود با مردم معاشرت
کنید و با دل و کارهایتان از آنها دوری کنید.

● قَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ بَنِي أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... أَمَا إِنَّ
الصَّابِرَ فِي غَيْبَتِهِ عَلَى الْأَذَى وَ التَّكَذِيبِ بِمَنْزِلَةِ
الْمُجَاهِدِ بِالسَّيْفِ بَيْنَ يَدَي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ^۱

امام حسین علیه السلام فرمودند: همانا کسی که در
دوران غیبت امام زمان علیه السلام بر اذیتها و انکارها بردبار
و شکیبامد، همانند کسی است که با شمشیر در

۱- کمال الدین: ۳۱۷ ح ۳.

حضور رسول خدا ﷺ به جهاد می پردازد.

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
سَيَأْتِي قَوْمٌ مِنْ بَعْدِكُمُ الرَّجُلُ الْوَاحِدُ مِنْهُمْ لَهُ أَجْرُ
خَمْسِينَ مِنْكُمْ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! نَحْنُ كُنَّا مَعَكَ
بَبَدْرٍ وَ أَحَدٍ وَ حَنِينٍ وَ نَزَلَ فِيْنَا الْقُرْآنُ. فَقَالَ ﷺ:
إِنَّكُمْ إِنْ تَحَمَّلُوا مَا حُمِّلُوا، لَمْ تَصْبِرُوا صَبْرَهُمْ.^۱

از امام صادق عليه السلام نقل شده است که پیامبر گرامی
اسلام ﷺ فرمودند: پس از شما گروهی خواهند
آمد که یک نفر آنها پاداش پنجاه نفر از شما را دارد.

اصحاب گفتند: ای رسول خدا! ما در بدر و احد
و حنین همراه شما بودیم و آیاتی از قرآن در شأن
ما نازل شد. (پس چگونه اجر آنان بیش از ماست.)

۱- بحار الأنوار: ۵۲/ ۱۳۰ ح ۲۶. به نقل از غیبت شیخ طوسی رحمته الله و
الخرائج والجرائج: ۱۱۴۹/۳. ذیل حدیث از کتاب اخیر نقل شده است.

رسول خدا ﷺ فرمودند: اگر تکلیف ایشان را بر دوش شما نهند، نمی‌توانید همانند آنها صبر و شکیبایی کنید.

حضور در مجالس حدیث و ذکر فضایل اهل بیت علیهم السلام

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: تَزَاوَرُوا فَإِنَّ فِي زِيَارَتِكُمْ إِحْيَاءَ لِقُلُوبِكُمْ وَ ذِكْرًا لِأَحَادِيثِنَا وَ أَحَادِيثُنَا تَعِطِفُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ فَإِنْ أَخَذْتُمْ بِهَا رَشَدْتُمْ وَ نَجَوْتُمْ وَ إِنْ تَرَكْتُمُوهَا ضَلَلْتُمْ وَ هَلَكْتُمْ فَخُذُوا بِهَا وَ أَنَا بِنَجَاتِكُمْ زَعِيمٌ^۱.

امام صادق عليه السلام فرمودند: به دیدار هم بروید، چرا که دیدار شما با یکدیگر مایه زنده شدن دل‌هایتان و باعث نقل و یادآوری احادیث ما

۱- اصول کافی: ۱۸۶/۲ ح ۲.

است. احادیث ما، شما را با هم مهربان و علاقمند می کند. اگر روایات ما را پذیرفتید، به راه راست هدایت می شوید و نجات می یابید و اگر آنها را رها کردید، گمراه و هلاک می شوید. احادیث ما را بپذیرید که من نجات یافتن شما را ضامنم.

● عَنْ أَبِي الْمَغْرَاءِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ: لَيْسَ شَيْءٌ أَنْكَى لِإِبْلِيسَ وَ جُنُودِهِ مِنْ زِيَارَةِ الْإِخْوَانِ فِي اللَّهِ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ. قَالَ: وَ إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ يَلْتَقِيَانِ فَيَذْكُرَانِ اللَّهَ ثُمَّ يَذْكُرَانِ فَضْلَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ فَلَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ إِبْلِيسَ مُضْغَةً لَحْمٍ إِلَّا تَخَدَّدَ حَتَّى أَنْ رَوْحَهُ لَتَسْتَغِيثُ مِنْ شِدَّةٍ مَا يَجِدُ مِنَ الْأَلَمِ فَتُحِسُّ مَلَائِكَةَ السَّمَاءِ وَ خُزَّانَ الْجَنَانِ فَيَلْعَنُونَهُ حَتَّى لَا يَبْقَى مَلَكٌ مُقَرَّبٌ إِلَّا لَعَنَهُ فَيَقَعُ خَاسِئًا حَسِيرًا مَدْحُورًا.^۱

۱- اصول کافی: ۱۸۷/۲ ح ۷.

ابو المَغْرَاء می گوید از امام کاظم علیه السلام شنیدم
که می فرمودند: هیچ چیز برای شیطان و
لشکریان او دردآورتر و سرکوب کننده تر از
دیدار برادران دینی به خاطر خدا نیست. همانا
چون دو مؤمن یکدیگر را می بینند و ابتدا خدا را
یاد می کنند و سپس فضایل ما اهل بیت علیهم السلام را
برای هم یادآوری می نمایند؛ هیچ پاره گوشتی
بر صورت شیطان باقی نمی ماند مگر آن که
فرومی ریزد تا جایی که روح او از شدت رنج و
ناراحتی به ناله و فریاد می افتد و فرشتگان
آسمانی و خزانه داران بهشت از ناله او آگاه
می شوند و او را نفرین می نمایند و فرشته ای از
فرشتگان مقرب باقی نمی ماند مگر این که او را
لعنت می کند و او مضرود، خسته، ضعیف و

رانده شده باقی می ماند.

• عَنْ مَيْسَرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ لِي أَتَخْلُونَ وَ تَتَحَدَّثُونَ وَ تَقُولُونَ مَا سِئْتُمْ؟ فَقُلْتُ: أَيْ وَ اللَّهِ! إِنَّا لَنَخْلُو وَ نَتَحَدَّثُ وَ نَقُولُ مَا شِئْنَا. فَقَالَ: أَمَا وَ اللَّهِ! لَوَدِدْتُ أَنَّي مَعَكُمْ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْمَوَاطِنِ، أَمَا وَ اللَّهِ! إِنِّي لِأَحِبُّ رِيحَكُمْ وَ أَرْوَاحَكُمْ وَ إِنَّكُمْ عَلَى دِينِ اللَّهِ وَ دِينِ مَلَائِكَتِهِ؛ فَأَعِينُوا بِوَرَعٍ وَ اجْتِهَادٍ.^۱

میسر گوید: امام باقر ع به من فرمود: آیا مجالس خصوصی تشکیل می دهید و حدیث می خوانید و آنچه بخواهید می گویند؟

عرض کردم: سوگند به خدا. آری! مجالس خصوصی تشکیل می دهیم و حدیث می خوانیم و آنچه بخواهیم می گوییم.

۱- اصول کافی: ۱۸۷/۲ ح ۵.

امام باقر علیه السلام فرمود: بدان! به خدا قسم دوست داشتم که من هم در بعضی از آن جلسات با شما باشم. آگاه باش! سوگند به خدا که من بوی شما و جانهای شما را دوست می دارم. همانا شما بر آیین راستین خدا و ملائکه او هستید. پس با تلاش و پرهیزکاری ما را یاری کنید.

• عَنِ الْأَزْدِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: قَالَ لِفُضَيْلٍ: تَجْلِسُونَ وَ تَحَدِّثُونَ؟ قَالَ فَضَيْلٌ: نَعَمْ، جَعِلْتُ فِدَاكَ! قَالَ علیه السلام: إِنَّ تِلْكَ الْمَجَالِسَ أَحَبُّهَا فَأَخْبُوا أَمْرَنَا: يَا فَضَيْلُ! فَرَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَحْيَى أَمْرَنَا...^۱ اَزْدِي می گوید: امام صادق علیه السلام به فضیل فرمودند: آیا شما گرد هم می نشینید و حدیث نقل می کنید؟ فضیل عرض کرد: آری! فدایت شوم.

۱- بحار الأنوار: ۲۸۲/۴۴ ح ۱۴.

امام علیه السلام فرمودند: من این مجالس را دوست دارم. ای فضیل! امر (اعتقاد به ولایت و معارف) ما را زنده کنید. خداوند رحمت کند کسی را که امر ما را زنده نماید.

مطالعه کتب ارزشمند در مورد مهدویت

«از جمله تکالیف اَنام (مردم) در غیبت امام - علیه الصلوة و السلام - خواندن کتب و دواوینی است که مشتمل بر ذکر اوصاف حمیده و نعوت پسندیده و صفات مقدسه ... و شمایل و خصایل و خصایص و دلایل وجود مقدس آن حضرت - ارواح العالمین فداه - است.»^۱

«باید مشق محبت و ولای آن حضرت را به وسایل مختلفه بنمایی و بخوانی بعض کلمات

۱- پیوند معنوی: ۲۶۸.

علمای عاملین و محبین صادقین را که بعضی
مکنونات قلبیه را بر صحایف اوراق نگاشته‌اند و
برخی عوالم محبت و معانی موذت خود را به
صورت کتابت به یادگار گذاشته‌اند.^۱

همچنین با مطالعه این کتابها، آشنایی با علائم
ظهور امام زمان (عج) حاصل می‌گردد که آگاهی
از آن برای هر مسلمان لازم است.

«أئمة طاهرين في علامتهایی را که خدای
تعالی برای ظهور حضرت قائم (عج) قرار داده،
بیان فرموده‌اند تا راستگو از دروغگو معلوم گردد
و در قسمتی از روایات، وقوع بعضی
رویدادهای فتنه انگیز را خبر داده‌اند که
گمراهان به سبب آن به فتنه می‌افتند، ولی آنان

۱- پیوند معنوی: ۴۱.

که از احادیث امامان علیهم السلام روایت کرده‌اند و کسانی که از پیش، وقایعی که امامان علیهم السلام خبر داده‌اند، شنیده و دانسته باشند، به فتنه نمی‌افتند و گمراه نمی‌شوند ... بسیاری از کسانی که از دین بازگشتند و مرتد شدند و دنبال گمراه کنندگان ملحد افتادند - چه در زمان ما و چه پیش از این زمان - مرتد شدن و گمراهی شان به سبب ندانستن علائم ظهور صاحب الامر علیه السلام و ویژگی‌های آن جناب بوده است. لذا گمراه شدند و دیگران را گمراه کردند.^۱

برای نمونه به تعدادی از این کتابها اشاره می‌شود: جلد سیزدهم **بحار الأنوار** (که ترجمه فارسی آن با نام **مهدی**

۱- ترجمه مکیال المکارم: ۲/۲۶۳.

موجود: منتشر شده است. غیبت شیخ طوسی، غیبت نعمانی، کمال الدین، النجم الثاقب، الملاحم و الفتن، الزام الناصب، کشف الاستار، جنة المأوی، دارالسلام (تألیف حاج شیخ محمود عراقی)، نوائب الدهور، منتخب الأثر....

انتظار فرج

• قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ: إِنَّهُ: **إِنْتَظِرُوا الْفَرَجَ وَ لَا تَيَاسُوا**
مِنْ رَوْحِ اللَّهِ فَإِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ
إِنْتَظَارُ الْفَرَجِ.^۱

حضرت علی فرمودند: در انتظار فرج باشید و از رحمت خدا ناامید نشوید. به راستی که محبوب‌ترین کارها در پیشگاه خدای عزّ و

۱- بحار الأنور: ۱۲۳/۵۲ ح ۷.

جلّ انتظار فرج است.

• قَالَ الصّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... وَ تَوَقَّعْ أَمْرَ صَاحِبِكَ لَيْلَكَ
وَ نَهَارَكَ ...^۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر شب و روز
چشم انتظار ظهور امام خود باش.

• عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
قَالَ: أَفْضَلُ أَعْمَالٍ أُمَّتِي إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.^۲
امام رضا علیه السلام از پدران گرامی شان علیه السلام نقل کردند
که رسول خدا ﷺ فرمودند: برترین کارهای امت
من، انتظار فرج از سوی خدای عزّ و جلّ است.
• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ مَاتَ مِنْكُمْ عَلَى

۱- بحار الأنوار: ۱۵۹/۹۵.

۲- کمال الدین: ۶۴۴ - ح ۳.

هَذَا الْأَمْرَ مُنْتَظِرًا لَهُ كَانَ كَمَنَ كَانَ فِي فُسْطَاطٍ الْقَائِمِ.^۱

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس از شما با اعتقاد به امامت ائمه معصومین علیهم السلام و در انتظار فرج **حضرت مهدی** علیه السلام از دنیا برود، همانند کسی است که در خیمه آن حضرت باشد.

• عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام قَالَ: الْمُنْتَظَرُ لِأَمْرِنَا كَالْمُتَشَحِّطِ بِدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.^۲

امام صادق علیه السلام به واسطه پدران گرامی اش از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل می کند که آن حضرت فرمودند: کسی که چشم انتظار امر ما (ظهور دولت حق) باشد، همانند کسی است که در راه خدا به خون خویش می غلتد.

۱- کمان الدین: ۶۴۴ - ح ۱.

۲- کمان الدین: ۶۴۵ - ح ۶.

● قَالَ الْإِمَامُ زَيْنُ الْعَابِدِينَ عليه السلام: ... يَا أَبَا خَالِدٍ! إِنَّ أَهْلَ زَمَانٍ غَيْبَتِهِ الْقَائِلِينَ بِإِمَامَتِهِ وَ الْمُنْتَظِرِينَ لِظُهُورِهِ، أَفْضَلُ مِنْ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ، لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَعْطَاهُمْ مِنَ الْعُقُولِ وَ الْأَفْهَامِ وَ الْمَعْرِفَةِ مَا صَارَتْ بِهِ الْغَيْبَةُ عِنْدَهُمْ بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ وَ جَعَلَهُمْ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ بِمَنْزِلَةِ الْمُجَاهِدِينَ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله بِالسَّيْفِ. أُولَئِكَ الْمُخْلِصُونَ حَقًّا وَ شِيعَتُنَا صِدْقًا وَ الدُّعَاةُ إِلَى دِينِ اللَّهِ سِرًّا وَ جَهْرًا.^۱

امام زين العابدين عليه السلام خطاب به ابو خالد کابلی فرمودند: ... ای ابو خالد! به راستی مردم دوران غیبت آن حضرت که امامت او را از دل و جان باور دارند و چشم انتظار ظهور او هستند، از مردم هر زمانی برتر و والاترند. چرا

۱- کمال الدین: ۳۲۰.

که خداوند - تبارک و تعالی - عقل، فهم و شناختی به آنها عنایت فرموده که غیبت آن حضرت در نظرشان به منزله ظهور و مشاهده است. خدای متعال مردم آن دوران را همانند مجاهدانی قرار داده که با شمشیر در حضور رسول خدا ﷺ در حال نبرد با دشمنان هستند. آنان مخلصان حقیقی و شیعیان راستین و دعوت کنندگان به سوی دین خدا در نهان و آشکار هستند.

● قَالَ الصَّادِقُ (ع): يَا أَبَا بَصِيرٍ! طُوبَى لَشِيعَةٍ قَائِمِينَ، الْمُنْتَظَرِينَ لِظُهُورِهِ فِي غَيْبَتِهِ وَالْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ، أَوْلِيَّكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.^۱

۱- کمال الدین: ۳۵۷.

امام صادق علیه السلام فرمودند: ای ابو بصیر! خوشا به حال شیعیان قائم ما، آنان که در دوران غیبت او چشم انتظار اویند و در زمان ظهورش فرمانبردار او. آنان دوستان خدا هستند که هیچ ترسی بر آنان نیست و اندوهگین نمی شوند.

تسلیم بودن و عجله نکردن در امر فرج

● عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِهْزَمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: ذَكَرْنَا عِنْدَهُ مُلُوكَ آلِ فُلَانٍ، فَقَالَ: إِنَّمَا هَلَكَ النَّاسُ مِنْ اسْتِعْجَالِهِمْ لِهَذَا الْأَمْرِ، إِنَّ اللَّهَ لَا يَعْجَلُ لِعَجَلَةِ الْعِبَادِ. إِنَّ لِهَذَا الْأَمْرِ غَايَةً يَنْتَهِي إِلَيْهَا فَلَوْ قَدْ بَلَغُوهَا لَمْ يَسْتَقْدِمُوا سَاعَةً وَ لَمْ يَسْتَأْخِرُوا.

ابراهیم بن مهزم گوید: پدرم برای من نقل کرد:

۱- اصول کافی: ۱/۳۶۹ - ح ۱۲.

در محضر امام صادق علیه السلام در باره حکومت خلفای بنی عباس سخن می گفتیم. آن حضرت فرمودند: مردم، تنها به جهت این که برای فرا رسیدن امر ظهور شتاب می کنند، هلاک می شوند. همانا خداوند سبحان به سبب شتاب کردن بندگان، در امر ظهور تعجیل نمی کند. محققاً مدت غیبت امام زمان علیه السلام سرانجامی دارد که به آن منتهی می شود و اگر مردم به آن زمان برسند، نه لحظه‌ای بر آن پیشی می گیرند و نه باز می مانند.

• عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَثِيرٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ مِهْزَمٌ، فَقَالَ لَهُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ! أَخْبِرْنِي عَنْ هَذَا الْأَمْرِ الَّذِي نَنْتَظِرُ مَتَى هُوَ؟ فَقَالَ يَا مِهْزَمُ! كَذَبَ الْوَقَاتُونَ وَ هَلَكَ الْمُسْتَعْجِلُونَ وَ

نَجَا الْمُسْلِمُونَ.^۱

عبدالرحمن بن کثیر گوید: در محضر امام صادق علیه السلام بودم که مهزم وارد شد و گفت: فدایت شوم! این امر (ظهور امام زمان علیه السلام) که در انتظار آن هستیم، چه زمانی واقع خواهد شد؟ امام علیه السلام در جواب فرمودند: ای مهزم! کسانی که برای ظهور تعیین وقت می کنند، دروغ می گویند و شتاب کنندگان در این باره نیز هلاک می شوند و آنان که تسلیم امر الهی باشند، نجات می یابند.

● عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام قَالَ: ... مُزَاوَلَةٌ قَلْعِ الْجِبَالِ أَيْسَرُ مِنْ مُزَاوَلَةِ مُلْكٍ مُوَجَّلٍ وَ اسْتَغْنَوْا بِاللَّهِ وَ اصْبِرُوا: إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ. لَا تُعَاجِلُوا الْأَمْرَ قَبْلَ بُلُوغِهِ فَتَنْدَمُوا

۱- اصول کافی: ۳۶۸/۱ - ح ۲.

و لَا يَطْوِلَنَّ عَلَيْكُمْ الْأَمَدُ فَتَقْسُوا قُلُوبُكُمْ ...^۱

امیرالمؤمنین حضرت علی علیه السلام فرمودند: تلاش برای از جای برکندن کوهها آسانتر است از مبارزه با حکومتی که برای آن مدت خاصی قرار داده شده است. از خداوند یاری بخواهید و شکایا باشید. همانا زمین از آن خداست و آن را به هر کدام از بندگانیش که اراده کند، واگذار می کند و سرانجام نیکو از آن پروا پیشگان است. در انجام این کار (فرج امام زمان علیه السلام) قبل از رسیدن زمان آن شتاب نکنید که پشیمان خواهید شد و پایان انتظار بر شما طولانی جلوه نکند که سنگدل می شوید.

۱- بحار الأنوار: ۱۲۳/۵۲ ح ۷. به نقل از خصال شیخ صدوق رحمته الله.

عدم تعیین وقت

• عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام:
يَا مُحَمَّدُ! مَنْ أَخْبَرَكَ عَنَّا تَوْقِيَةً فَلَا تَهَابَنَّ أَنْ تُكَذِّبَهُ
فَإِنَّا لَا نُؤَقِّتُ لِأَحَدٍ وَقْتًا.^۱

محمد بن مسلم می گوید: امام صادق عليه السلام به من
فرمودند: ای محمد! هر کس از سوی ما وقت
ظهور امام زمان عليه السلام را به تو خبر دهد، از دروغگو
خواندن او ترسی به خود راه مده؛ چرا که ما برای
هیچ کس زمان ظهور را مشخص نمی کنیم.

• عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام: هَلْ لِهَذَا
الْأَمْرِ وَقْتُ؟ فَقَالَ: كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ، كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ،
كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ.^۲

۱- غیبت نعمانی رحمته الله: ۲۸۹ ح ۳.

۲- بحار الأنوار: ۱۰۳/۵۲ ح ۵، به نقل از غیبت شیخ طوسی رحمته الله.

فضیل گوید: از حضرت امام باقر علیه السلام پرسیدم: آیا برای ظهور امام زمان علیه السلام وقتی تعیین شده است؟ امام علیه السلام سه بار فرمودند: آنان که برای ظهور امام زمان علیه السلام تعیین وقت می کنند، دروغ می گویند.

اجتماع شیعیان برای یاری آن حضرت

• قَالَ مَوْلَانَا الْقَائِمُ الْحُجَّةُ عَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ الشَّرِيفَ فِي التَّوْقِيعِ الرَّفِيعِ الصَّادِرِ إِلَى الشَّيْخِ الْمُفِيدِ ... وَ لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا - وَفَقَهُمُ اللَّهُ لِبَطَاعَتِهِ - عَلَى اجْتِمَاعٍ مِنَ الْقُلُوبِ فِي الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ عَلَيْهِمْ لَمَا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيُومُ بِلِقَائِنَا وَ لَتَعَجَّلَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ بِمُشَاهَدَتِنَا عَلَى حَقِّ الْمَعْرِفَةِ وَ صِدْقِهَا مِنْهُمْ بِنَا ...^۱

۱- بحار الأنوار: ۱۷۷/۵۳ به نقل از احتجاج طبرسی رحمته الله.

اگر شیعیان ما - که خداوند آنان را به اطاعت از خود موفق بدارد - بر آن عهدی که با آنان شده است، یکدل باقی می‌ماندند، البته میمنت دیدار ما از آنان به تأخیر نمی‌افتاد و سعادت دیدار ما - همراه با شناخت حقیقی و درست - بسیار زود برای آنان حاصل می‌شد.

دعا برای قرار گرفتن در زمره یاران آن حضرت

• ... اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ الذَّابِّينَ عَنْهُ وَ الْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ وَ الْمُتَمَثِّلِينَ لِأَوْامِرِهِ وَ الْمُحَامِلِينَ عَنْهُ وَ السَّابِقِينَ إِلَى إِرَادَتِهِ وَ الْمُسْتَشْهَدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ ...^۱

۱- مفاتیح الجنان: دعای عهد.

خداوند! مرا از یاوران و کمک کاران او و
حمایت کنندگان از او قرار ده و در زمره شتاب
کنندگان برای برآوردن خواسته‌های او و پیروی
کنندگان از دستوراتش و محافظت کنندگان از او
و پیشی گیرندگان به سوی انجام مقصود او و
شهیدان در رکاب او محسوب فرما.

فهرست مندرجات

آغاز سخن	۳
اهمیت پایداری در دین	۶
تهذیب نفس	۱۰
اجتناب از حرام	۱۲
اجتناب از شنیدن موسیقی	۱۶
اهمیت حجاب برای بانوان	۱۹
طلب روزی حلال	۳۲

شناخت امام عجله	۳۴
پیروی از امام عجله	۴۰
مراقبه با امام عصر عجله	۴۱
شناسایی عالم ربّانی و پیروی از او	۴۳
عالم باید علم خود را اظهار نماید	۴۷
دوری گزیدن از مردم	۴۹
تهیه	۵۴
ورد در مجالس حدیث و ذکر فضایل اهل بیت عجله	۵۸
نوع کتب ارزشمند در مورد مهدویت	۶۳
انتظار فرج	۶۶
تسلیم بودن و عجله نکردن در امر فرج	۷۱
عدم تعیین وقت	۷۵
اجتماع شیعیان برای یاری آن حضرت	۷۶
دعا برای قرار گرفتن در زمره یاران آن حضرت	۷۷

